

Motion till riksdagen 2012/13:K231

av Peter Eriksson m.fl. (MP)

Vad är en kommission?

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att närmare utreda vad en kommission är.

Motivering

Vi har i Sverige en rad olika institutioner och metoder för att granska och utreda makten, myndigheter och komplicerade frågor och händelser. Justitieombudsmannen, Justitiekanslern, riksdagens konstitutionsutskott och riksrevisorerna är några. Frågor och interpellationer i riksdagen är andra vägar för att utöva kontrollmakt. En betydande del av granskningen sker i praktiken i mediernas löpande bevakning av politiken. I den offentliga debatten är det ändå inte ovanligt att ordet kommission dyker upp som lösningen och svaret på en besvärlig fråga. Det kan handla om problem av helt olika karaktär men som förväntas ges en lösning genom att frågan granskas eller behandlas av en särskild utredning med särskilda befogenheter, vid sidan av den ordinarie verksamheten. Frågan är dock vad en granskningskommission egentligen är.

Regeringen tillsätter varje år ett stort antal utredningar och ger även sina statliga myndigheter många utredningsuppdrag. Vissa av dessa utredningar betecknas kommissioner och har tillsatts för att undersöka och granska hur regering och myndigheter agerat i ett faktiskt händelseförlopp av särskild betydelse. Det kan handla om större olyckor, enstaka allvarigare händelser eller missförhållanden. Sammanfattningsvis handlar det om att utreda vad som skett, till exempel i den så kallade Katastrofkommissionen efter tsunamin.

Det förekommer emellertid också att kommissioner tillsätts för att utreda och analysera frågor som ligger i framtiden – exempelvis den så kallade Framtidskommissionen, vars uppdrag är att identifiera och analysera framtidens samhällsutmaningar och det som leder fram till dem.

Fel! Okänt namn på

Debatten försvåras dock av att vi i Sverige inte har en tydlig definition av vad en statlig granskningskommission är och vilka befogenheter en sådan ska ha. Det är också mycket oklart vilka resurser en kommission i vårt land kan ha för att få fram uppgifter och information och vem som ska eller bör utse ledamöterna i en statlig granskningskommission.¹ I flera av våra grannländer är begreppet mer väldefinierat. I till exempel Danmark används också kommissioner relativt ofta för att granska eller utreda en specifik fråga.

Vi menar att det skulle vara fördelaktigt att förtydliga begreppet kommission och att därvid ange att begreppet statlig kommission endast ska användas för att fungera som ett extraordinärt granskningsorgan. Granskningskommissioner kan ha en viktig roll att spela i det offentliga systemet för att granska och utreda speciella företeelser eller händelser. De bör dock inte användas alltför ofta. I normalfallet har vi redan institutioner som kan klara av den granskning som behövs, men kommissioner skulle kunna användas som ett komplement i särskilda situationer, om de fick en tydligare definition och ges befogenheter som är tillräckliga för att klara av uppgiften.

Eftersom det inte sällan är frågan om att granska statens myndigheter eller regeringen själv, bör det närmare utredas om inte någon annan institution än regeringen själv bör vara den som tillsätter en kommission och dess ledamöter. Möjligen kan riksdagen vara ett lämpligare organ, både för att tillsätta och ta emot det färdiga resultatet. Samspelet med Riksrevisionen måste också utredas.

En kommission bör också ha särskilda befogenheter som garanterar att information är möjlig att nå i hela statsapparaten. De konstitutionella frågorna kring en granskningskommission bör utredas närmare (jfr exempelvis 2 kap. 11 § regeringsformen) liksom frågor om offentlighet och sekretess. Utredningen bör också behandla frågor som kan uppstå vid avgörandet av hur resultatet av kommissionens slutsatser skall användas och vilken rättslig status dessa har.

Vi anser att frågan om vad som utgör en statlig kommission och hur den ska utformas med mera bör utredas i särskild ordning. Detta bör riksdagen ge regeringen som sin mening tillkänna.

Stockholm den 28 september 2012

Peter Eriksson (MP)

Mats Pertoft (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

¹ Frågan om problemen med kommissioner har bland annat utvecklats av Johan Hirschfeldt i artikeln *Kommissioner och andra undersökande utredningar – en utflykt i gränsmarkerna mellan juridik och politik*, publicerad i *Festskrift till Fredrik Sterzel*, 1999, s. 143.